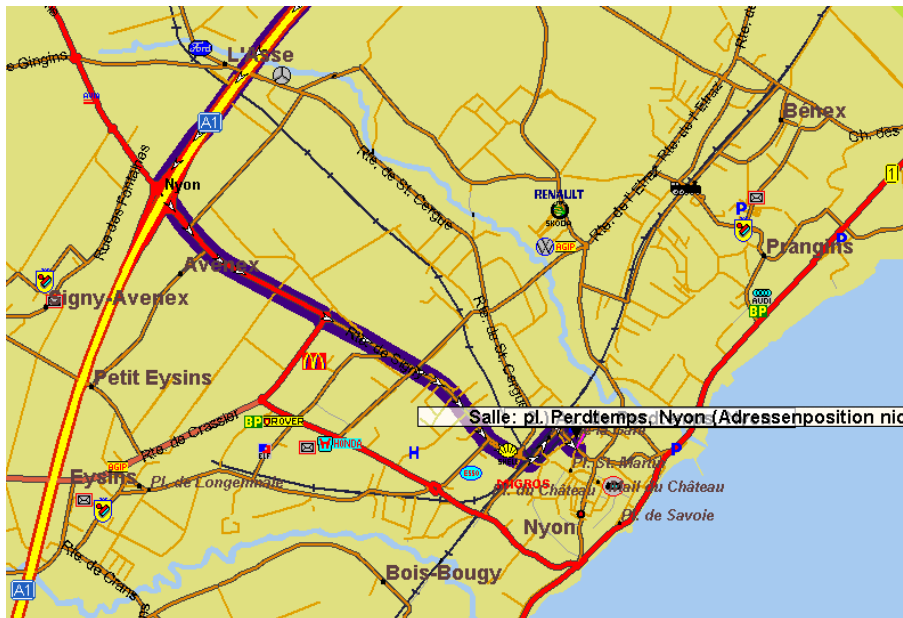

Salle communale, Place Perdtemps, 1260 Nyon

EINLADUNG - POZIVNICA
ogranak Bern

Hrvatske pisanice

25. izložba uskrsnih jaja

Nyon, 3. i 4. travanj 2004.
9.00 do 18.00 sati

Ako u vrijeme Uskrsa ne odlazite u našu prelijepu domovinu Hrvatsku, jedan njen dječak naći ćete na obali Ženevskog jezera, nasuprot poznatog Mont-Blanca, između Ženeve i Lausanne u malenom, ali atraktivnom mjestu Nyon. Tamo se naime po 25. puta održava sajam, izložba uskrasnih jaja, a Ogranak Bern se pobrinuo da Hrvatsku na tome sajmu predstavlja dugogodišnja članica Hrvatske kulturne zajednice, gospođa

Mila Gruden–Katana

rođena 1944. godine u mjestu Mali Bukovec (žup. Varaždin), od 1967. živi u Bernu. Kako sama kaže, ljepotu bojanja uskrasnih jaja počela je otkrivati tek prije 5-6 godina, ali od tada se svim srcem predala tom kreativnom radu. Pokušala je sa tehnikom struganja, ali se na kraju odlučila za batik tehniku sa voskom, koji se posebnom pisaćicom – šljučica – nanosi na jaja. Motive izrađuje sama, najčešće su to ornament, grančice, cvjetovi i listovi, ali na njenim se malim umjetničkim djelima nalaze i biljke proljeća, za koje misli da najviše nalikuju starim podravskim pisanicama.

«Obično se ukrašavanje uskrasnih jaja nauči od bake ili mame, ali to kod mene nije bio slučaj. Iz djetinjstva se sjećam pisanica bijele, crvene i crne boje koje sam dobivala za uskrasne blagdane od tete ili kume, jer su se žene u moje kraju oduvijek time bavile. Zbog toga sam po savjet otišla kod mojih starijih sestrični, gdje sam se onda i zagrijala za batik tehniku» - kaže gospođa Gruden.

Pisanice

Uskrasne pisanice ili bojama ukrašena jaja izrazit su običaj vezan uz Uskrs. Bojenje i ukrašavanje uskrasnih jaja vrlo je stara tradicija u mnogih europskih naroda. Život koji jaja skrivaju u sebi jasno upozorava na proljetno buđenje prirode. Tako su jaja postala znak uskrasnica, upravo po toj svojoj usmjerenosti novom i probuđenom životu.

U starom Zagrebu i njegovoj okolici tucanje jajima upozoravalo je na Uskrs kao prijelomnicu u vremenu pa su tim događajem označavali i vrijeme, bilježeći u dokumentima u 14. stoljeću da se nešto dogodilo "poslije tucanja jaja", tj. poslije Uskrsa.

Jaja omogućuju bogat zbroj običaja kao što su: darivanje jajima, tucanje obojenim i neobojenim jajima i gađanje jaja novcem. Pisanice kao poklon, često nose i poruke. Kada u Međimurju momak dariva djevojku, nerijetko se na pisanici nađu poruke poput «Ovo se jaje za poljubac daje», a u Podravini, u đurđevačkome kraju, na pisanici je ispisana cijela čestitka domaćinu za zdravlje, sreću, plodnu zemlju, bogat urod... Dakako, tu su i poruke religiozna sadržaja.

Pisati je, zapravo, staroslavenska riječ koja znači i slikati, pa su pisanice - oslikana jaja.

U sjeverozapadnoj i središnjoj Hrvatskoj najčešće se upotrebljavaju nazivi pisanice ili pisanci; u Lici, Slavoniji, Baranji i u Bosni šarena ili šarana jaja, a u istočnoj Slavoniji još i sviļopis. U Dubrovačkom primorju to su pengana ili napengana jaja. Svi se ti izrazi vezuju uz tehniku ukrašavanja rastopljenim voskom kojim se izvode ornament: oni se pišu ili cifraju, šaraju odnosno pengaju.

Jaja koja se samo boje — maste (južnodalmatinski otoci, Dubrovačko primorje, Konavle), koloraju (Istra) ili pituraju (Pag) nose drukčija imena. Ime potječe obično od naziva za samu boju.

Varzlana, varzilana ili ovarzilita jaja dobila su ime po boji zvanoj varzilo (Banovina i Slavonija). Ta se boja dobiva od izvaneuropskoga crvenoga drveta, koje je brazilskoga podrijetla, što je u nas pučkom etimologijom dalo varzilo. Premda je varzilo (crvena boja) nestalo iz upotrebe, ime mu se sačuvalo.

Broće ili broćke dobile su ime po biljci broću (*Rubia tinctorum*), od koje se također dobivala crvena boja. Potvrdu o bojenju jaja broćem nalazimo i u pjesmi Remeta dubrovačkog pjesnika Mavra Vetranovića:

i broća se još nahodi
u što žene jaja maste
uskrsenje kad prihodi.

Luge ili lugana jaja bojila su se čađom, odnosno lužinom (lugom) od pepela. Crne su pisanice, poput onih iz Međimurja, bojili bobicama bazge ili duda.

Kakve boje koristi gospođa Gruden, kao i još pokoju novost i zanimljivost u oslikavanju jaja, otkriti će vam ona osobno ako je posjetite na sajmu uskrasnih jaja u Nyonu.

